

Project: SeeRRI (H2020-SwafS14-2018) www.seerri.eu
Document type: Minutes / Summary
Date/s: November 2020

4 scenario for Nordland i 2045

Written by: Jens Ørding Hansen, Are Jensen, Nhien Nguyen

Innhold

Introduksjon.....	3
Scenario 1: «Tap av kontroll»	4
Oppsummering	4
Valgte framtidformer	4
Nasjonale mediaoverskrifter i 2045.....	5
Lokale mediaoverskrifter i 2045	5
Nyhetstrender.....	5
Historien og drivere	5
Muligheter og hvordan å utnytte dem	5
Trusler og omformingen av dem	5
Uforutsette hendelser	6
Hvilke konkrete handlinger kan startes?	6
Scenario 2: «En blomstrende, åpen økonomi»	7
Oppsummering	7
Valgte framtidformer	7
Nyhetstrender.....	8
Historien og drivere	8
Muligheter	8
Hvordan kan disse mulighetene bli utnyttet? Hvilke handler vil være mulige?	8
Trusler	8
Utvikle ideer for å transformere trusler til muligheter	8
Uforutsette hendelser	9
Hvilke konkrete handlinger kan startes?	9
Scenario 3: «Lukket og selvforsynt økosystem».....	10

Oppsummering	10
Valgte framtidsformer	10
Mediaoverskrifter i 2045	10
Historien og drivere	11
Muligheter	11
Hvordan kan disse mulighetene bli utnyttet? Hvilke handlinger vil være mulige?.....	11
Trusler	11
Ideer for å transformere trusler til muligheter	11
Uforutsette hendelser	12
Hvilke konkrete handlinger kan startes?	12
Scenario 4: «Diversitet og bærekraft».....	13
Oppsummering	13
Valgte framtidsformer	13
Mediaoverskrifter i 2045	15
Historien og drivere	15
Muligheter	15
Hvordan kan disse mulighetene bli utnyttet? Hvilke handlinger vil være mulige?.....	15
Trusler	15
Ideer for å omforme trusler til muligheter	16
Uforutsette hendelser	16
Hvilke konkrete handlinger kan startes?	16

Introduksjon

Dette dokumentet er en oversikt av plakatene og presentasjonene som ble laget av deltakerne på SeeRRIs framsynsverksteder i Nordland, oktober 2020. Hvert scenario introduseres av et sammendrag der vi syntetiserer viktige punkter fra plakatene og presentasjonene på verkstedene.

Startpunktet for scenariobyggingsøvelsen i Nordland var den påvirkende faktoren *Markedsadgang, globale verdikjeder og logistikk*. Fire mulige fremtidige former hadde blitt definert i forrige verkstedøvelse for faktoren. Hver av de fremtidige formene ble tildelt hver sin arbeidsgruppe. Dette ble utgangspunktet for scenariobyggingsarbeidet. Arbeidsgruppene fortsatte å velge fremtidige former for de andre viktige påvirkningsfaktorene på en sånn måte at de var logisk konsistente. Til slutt ble det til fire forskjellige, fullverdige scenarier, som beskrevet nedenfor.

Scenario 1: «Tap av kontroll»

Oppsummering

Det første scenarioet er basert på antagelsen om at Nordland vil måtte navigere et internasjonalt miljø i 2045 preget av politisk ustabilitet og handelskrig. Disse utfordrende forholdene vil føre til at Nordlands eksport - og dermed Nordlands økonomi - vil avta. Dette vil igjen utløse en kjede av andre negative hendelser: Befolkningen vil reduseres, kompetanseflukt vil føre til et fall i det samlede utdanningsnivået, og kapasiteten til innovasjon vil reduseres.

Utenlandske investorer vil dra nytte av både billige landarealer og andre ressurser for å få kontroll over store deler av den regionale økonomien. De utenlandske investorene gjør lite eller ingenting for lokal innovasjon. De langsiktige konsekvensene for lokalsamfunnet er usikre.

Hovedtrekket som skiller det første scenariet fra de andre er de sterkt negative økonomiske konsekvensene og tapet av lokal kontroll over regionale ressurser. Imidlertid er det antydninger til lys i mørket. Fallende eiendomspriser og aktivaverdier gjør Nordland til et relativt billig sted å etablere virksomheter eller flytte til. Dette kan mulig tiltrekke flere bedrifter og høyt utdannede mennesker (f.eks. "Digitale nomader") til regionen. Selv om turismen generelt har avtatt i dette scenariet, er det et potensial for vekst i opplevelsesbasert turisme da naturen i Nordland er attraktivt og er mindre belastet av befolkningen og turisme enn tidligere. Nordland kan markedsføre seg som et fristed for utenlandske investorer i en tid med geopolitisk usikkerhet.

Valgte framtidsformer

1. Aktive innbyggere	Folk viser stor interesse for samfunnet
2. Befolkningsutvikling	Befolkning av landsbygda-Norge
3. Verdensarv og områdefredning	Bruk og beskyttelse mot beskyttelse og bruk
4. Høyt utdannede mennesker	Høyt utdannede flytter ikke til Nordland
5. Nye arter	Klimakrise (for varm, for kald, for voldelig)
6. Etablerte og nye produksjonsmetoder	Ingen vekst
7. Teknologi	Nordland taper konkurransen
8. Forretningsmodeller og fiskeripolitikk	Brutt samarbeid mellom kystsamfunn og fiskeri
9. Markedsadgang, globale verdikjeder og logistikk	Global ustabilitet, proteksjonisme og handelskrig
10. Turisme	Kollaps i turisme (folk har ikke lov til å reise)
11. Diversitet i natur og samfunn	Tradisjonelle næringer er ødelagt / sterkt redusert
12. Forurensing og ødeleggelse av natur	Nedadgående spiral; økosystemer bryter sammen
13. Vindkraft	Områdekonflikter og mangel på kunnskap stopper all utvikling
14. Andre reguleringer	Strengere regler, mindre frivillig samarbeid
15. Reguleringer for å beskytte økosystem	Status quo

Nasjonale mediaoverskrifter i 2045

- *“Shanghai Construction Group kjøper ut Lofoten for å gjøre det til en turistdestinasjon”*
- *“På grunn av dyreetikk er lakseoppdrett forbudt”*
- *“Nordøstpassasjen har nå mer trafikk enn Suez-kanalen”*

Lokale mediaoverskrifter i 2045

- *“Leinesfjord barneskole og ungdomsskole legges ned høsten 2045 — elevene må pendle til Bodø”*
- *“Mektige nasjoner viser økt interesse for Nordlands kystøyer”*
- *“Medlemmer av Hunstad-samfunnet rydder opp ubrukte landområder for å dyrke grønnsaker”*
- *“8000 klimaflyktninger ankommer fra Italia — Venezia er under vann”*

Nyhetstrender

- Nordland har blitt kultur som et kulturfylke / kulturdestinasjon
- Datahacking og angrep blir mer utbredt
- Befolkningsnedgang

Historien og drivere

- Renminbi er den viktigste valutaen

Muligheter og hvordan å utnytte dem

Marin sektor: Utvikle teknologi, bli mer innovativ, øke kompetansen, sette søkelys på hele verdikjeden, bioprospektering, fleksibilitet på markedet, eksklusivitet - sikret ved opprinnelsessporing.

Selvforsyning: Høy og allsidig kompetanse, redusert avfall, diversifisert produksjon. Attraktivt sted å bo og besøke: Ikke for dyrt, godt planlagt, naturen er bevart, eksklusiv turisme.

Kultur-fylket: Eksotiske, intime og eksklusive opplevelser, polare netter, vær opplevelser, avslapning og uberørt natur.

Aktive innbyggere: Stor hastighet på utvikling, innovasjon og kreativitet.

Gjenopprett tradisjonelle næringer i nye sammenhenger: Kulturlandskap, beite, delingsøkonomi.

Trusler og omformingen av dem

Geopolitisk ustabilitet er hovedrisikoen.

- Høy og relevant kompetanse - både formell og erfaringsbasert
- Utvikle insentiver for å spre seg ut i regionen - og flytte inn i den

- Høste marine ressurser på flere trofiske nivå → nye kompetanser innen økologi
- Gro "planter" i havet
- Sterkere søkelys på regional attraktivitet og bærekraft i turisme; økt innenlandsk turisme
- Regional innvandring og rekruttering — internasjonal migrasjon → kompetanse, kultur og helsearbeidere
- Etablere virksomheter med høy kompetanse på økologiske endringer
- Effektiviser vannkraft: produksjon, strømmnett og forbruk
- Delingsøkonomi i to steg. Først: delt bil, hus, hytte og transport. Så: felles fasiliteter – færre private
- Regelverk og skatteregioner som er gjennomsiktige og passer godt sammen - regional differensiering: en størrelse passer ikke alle
- Mer forsvar; trygg havn for investorer
- Digitale nomader

Uforutsette hendelser

No.	Uforutsette hendelser	Påvirkning på scenarioet	Forebyggende tiltak	Motvirkende tiltak (reaktive)
1	Krig	Forsterker de negative faktorene	Dialog, kontakt, respekt, diplomati og forsvarsstrategi	Militær mobilisering, fredsforhandlinger og selvforsyning
2	Politisk stabilitet	Hjelper når man utvikler relasjoner med mektige organisasjoner—forholdene fører til stabilitet		Fortsette som vanlig, utvikle samskaping med andre land
3	Massiv immigrasjon	For stor befolkningsvekst		Integrasjonstiltak, stimulere jobbvekst

Hvilke konkrete handlinger kan startes?

- Kystsoneplanlegging som tar hensyn til mange forskjellige utviklingsstier, muligheter og risiko
- Diversifisering av produksjon - produkter i flere verdikjeder og på flere nivåer (kvalitet, eksklusivitet) → gode finansieringsalternativer og innovasjon i små, mellomstore og store bedrifter
- Reguleringer ment å skape økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft
- Økt forskning for å sikre bærekraftene ovenfor; styrke FoU-miljø
- Styrke kultur → styrke livskvalitet → kreativitet → mental helse → aktive borgere
- Bodø 2024 (kulturhovedstad i EU) bør spres til hele Nordland

Scenario 2: «En blomstrende, åpen økonomi»

Oppsummering

Hoved-antakelsen bak scenario 2 er at Nordland vil måtte tilpasse seg til en internasjonal verden som er karakterisert av åpne og stabile markeder. Dette er det motsatte av scenario 1. Utfallene er også svært ulike. Hvor scenario 1 viste til den svakeste økonomien for Nordland, viser scenario 2 til den sterkeste. I scenario 2 utnytter Nordland sin kobling til verdensøkonomien til det fulleste. Lokale bedrifter opplever en boom i eksport, drevet av teknologi og innovasjon innenfor den blå og grønne økonomien. Dette resulterer i at Nordland tiltrekker seg aktive og velutdannede innbyggere. Det er viktig å påpeke at velutdannede ikke er ensbetydende med universitetsutdanning, all sterk og relevant utdanning inngår her.

Ved å omfavne globalisering, forblir Nordland åpen for utenlandske investorer. For å sikre at deres investeringer er i linje med Nordlands lokale interesser brukes reguleringer. Til tross for reguleringer er det fremdeles en fare for at investorer fra utlandet tar kontroll over lokale ressurser. I tillegg til denne trusselen gjør avhengigheten av eksport Nordland sårbar for internasjonale handels-tvister og -kriger og andre økonomiske sjokk.

Valgte framtidsformer

1. Aktive innbyggere	Økt entreprenørskap; økt rekreasjon; matproduksjonen er nærmere naturen (matauke)
2. Befolkningsutvikling	Kystsamfunnet har mest vekst; blå/grønn turisme og industrien dominerer
3. Verdensarv og områdefredning	Bruk og beskyttelse mot beskyttelse og bruk
4. Høyt utdannede mennesker	Interessante jobber øker tilflytting
5. Nye arter	Diversifisering
6. Etablerte og nye produksjonsmetoder	Grønn vekst i matproduksjon
7. Teknologi	Satt søkelys på økologisk diversitet; teknologi som tilbyr sikkerhet; ny kunnskap; flere jobber; forbedret effektivitet
8. Forretningsmodeller og fiskeripolitikk	Brutt samarbeid mellom kystsamfunn og fiskeriene
9. Markedsadgang, globale verdikjeder og logistikk	Flere åpne markeder
10. Turisme	Turismen øker, slitasje på naturen, flere jobber
11. Diversitet i natur og samfunn	Bærekraftig, balansert , kunnskapsbasert, politisk styring
12. Forurensing og ødeleggelse av natur	Mektige primærindustrier
13. Vindkraft	Bærekraftig produksjon i sameksistens
14. Andre reguleringer	Status quo
15. Reguleringer for å beskytte økosystem	Status quo

Nyhetstrender

«Kystsamfunn med aktive og velutdannede innbyggere»

«Diversifisert blå/grønne industrier basert på økologi, teknologi, og markedstilgang»

«Reguleringer som omfatter diversitet er kunnskapsbaserte»

Historien og drivere

Stolthet av den Nordnorske identiteten. Vi skal leve av hele verdikjeden. Vi kan bruke fisk, energi og natur for å skape et stolt Nordlandske samfunn. Denne utviklingen er basert på 1) økosystemreguleringer, forskning og tradisjonell kunnskap, 2) nye industrier som leder til økt populasjon, og 3) digitalisering.

Inkludering og en aktiv hverdag sørger for god almen helse.

Muligheter

- Økt utdanning, lokalorientert forskning, mindre frafall på videregående skole
- Fisk, energi, natur
- Økt kulturforståelse
- Nye avtaler med EU

Hvordan kan disse mulighetene bli utnyttet? Hvilke handler vil være mulige?

- Mer innovasjon; lokalt **eide** bedrifter
- Attraktive for eksterne eiere om de ivaretar **lokale** interesser
- Reguleringer sørger for lokal avkasting og bærekraftig benyttelse av ressurser
- Vi må bruke den Nordnorske stoltheten for å dra sammen!

Trusler

- Miste kontroll på ressurser
- Miste tilgang til markeder
- Fraflytting
- Sentralisering mot sør
- Global kollaps

Utvikle ideer for å transformere trusler til muligheter

- Handle for å beholde naturressurser, kraft, landareal, strandareal og sjøareal lokalt
- Være aktiv i internasjonal handel

- Bygge på regional og lokal kunnskap
- Bidra med korrekt kunnskap til kystbefolkningen. Spredning av forskning og fakta
- Viljen til å endre seg i møte med globale utfordringer eller kollaps

Uforutsette hendelser

No.	Uforutsette hendelser	Påvirkning på scenarioet	Forebyggende tiltak	Motvirkendetiltak (reaktive)
1	Global kollaps i matproduksjon	God bakgrunn for matproduksjon à Vi kan bidra med mat til oss selv og andre	Beskytte land, kyst, og havområder. Kunnskap om kultivering og høsting, bevaring av sjøen og aquaponics.	Overføre arbeidskraft til primærindustrien
2	Mangel av elektrisk kraft i verden	Utfordringer med transport, produksjon, lagring og kjøling	Vi må bygge lokal energi-produksjon innenfor vann, sol, varme, små-skala atomkraft	Energisparing, redusert produksjon, bytte til andre energikilder (vind, sol, etc.)

Hvilke konkrete handlinger kan startes?

- Bygge kunnskapsmiljøer
- Engasjerte og inklusive innbyggere
- Forskning som kan brukes for å regulere og beskytte økosystemet
- Utfordre Forskningsrådet til å bygge opp regionale forskningsmiljø
- Bygge og sikre sterk infrastruktur
- Regional kontroll av reguleringer

Scenario 3: «Lukket og selvforsynt økosystem»

Oppsummering

Det tredje scenarioet er Nordlands økonomi orientert rundt lokale og regionale markeder samtidig som karbonutslipp og miljøskader minimeres. I det første scenarioet led Nordland ufrivillig av eksportnedgang forårsaket av globale hendelser noe som igjen førte til at regionen ble innesluttet. I det tredje scenarioet vender Nordland seg innover frivillig: regionen danner sitt eget økosystem som er i økologisk balanse og beskyttet mot internasjonal turbulens og med lokalt eierskap av naturressurser. Det er lite behov for miljøregulering siden ingen aktiviteter etterlater miljøfotavtrykk.

Mens den regionale økonomien og det miljøet til en viss grad er beskyttet mot globale sjokk, kommer dette på bekostning av den økonomiske veksten som er nær null. I tillegg er det vanskelig for Nordland å sikre at det regionale økosystemet ikke vil være sårbart for virkningene av eksterne økologiske katastrofer.

Valgte framtidsformer

1. Aktive innbyggere	Passive borgere
2. Befolkningsutvikling	Vekst i kystsamfunn
3. Verdensarv og områdefredning	Beskyttelse og bruk
4. Høyt utdannede mennesker	Byer tiltrekker seg utdannede mennesker
5. Nye arter	Klimakrise
6. Etablerte og nye produksjonsmetoder	Ingen vekst
7. Teknologi	Kysten av Nordland er en skattekasse
8. Forretningsmodeller og fiskeripolitikk	Fisk blir et felles gode
9. Markedsadgang, globale verdikjeder og logistikk	Sterkere regionale og lokale markeder
10. Turisme	Kvoteturisme
11. Diversitet i natur og samfunn	Bærekraftig, balansert administrasjon
12. Forurensing og ødeleggelse av natur	Tilbake til naturen
13. Vindkraft	Innovasjon à ingen områdekonflikter
14. Andre reguleringer	Ingen aktiviteter som gir et fotavtrykk à mindre behov for regulering
15. Reguleringer for å beskytte økosystem	Ingen utslipp, bare høsting

Mediaoverskrifter i 2045

- “Nordlandskysten i økologisk balanse med lokalt eierskap til naturressurser”

Historien og drivere

- Kommuner i Nordland skaper STOR verdi basert på naturgitte forhold, fiske, turisme, fiskeoppdrett osv.
- Utvikling styres nedenfra og opp (av aktive innbyggere)
- Tap av naturressurser reverseres eller stoppes (økologisk balanse)
- Nordland har kunnskapsbasert styring og bærekraftig bruk av naturressurser
- Aktive borgere bidrar til lokal verdiskaping
- Gode forhold for å bo i Nordland, og vi holder verdi i fylket
- Det er lys i husene. Lokalsamfunnet er attraktivt å bo i: jobber, skoler, fritidsaktiviteter og eldreomsorg er lett tilgjengelig
- Nordland er klimanøytralt, men vi er berørt av den globale miljø- og klimakrisen

Muligheter

- Intakt natur
- Mer makt til borgerne
- Eierskap og reell innflytelse
- Verdiane forblir i lokalsamfunnet

Hvordan kan disse mulighetene bli utnyttet? Hvilke handlinger vil være mulige?

- Skape attraktive lokalmiljø

Trusler

- Politisk vilje
- Markedskrefter
- Økologiske endringer, f.eks. klima
- Lokale og globale konflikter

Ideer for å transformere trusler til muligheter

- Kollaps i det globale markedet → lokal produksjon og verdiskaping
- Intakt natur blir en sjelden vare
- Konflikter kan bli samlende
- Tenk på verdiskaping på en annen måte → ikke bare økonomisk verdi
- Klimaflyktninger

Uforutsette hendelser

No.	Uforutsette hendelser	Påvirkning på scenarioet	Forebyggende tiltak	Motvirkende tiltak (reaktive)
1	Kollaps i fiskebestandene	- Livsgrunnlaget forsvinner - Fundament for konflikt - Utvandring	- Strengere regulering - Høsting av nye arter - Stopp global oppvarming (reduser utslippene)	- Nye næringer, økt matproduksjon
2	Pandemi	- Redusert sysselsetting	- Sosial avstand - Beredskap	- Mer effektive vaksiner - God og pålitelig informasjon
3	Væpnet konflikt (økonomisk, digital og konvensjonell)	- Fullstendig ødeleggelse - Utvandring	- Dialog - Politisk innsats	
4	Migrasjonsbølger	- Positivt: befolkningsvekst - Negativt: belastning av velferdsstaten	- Begrens global oppvarming og dens effekter	
5	Digital kollaps	- Informasjon og kommunikasjon blir vanskeliggjort	- Alternative informasjonssystemer / kommunikasjonssystemer	
6	Solstormer, naturkatastrofer, eksterne fiender	- Økonomiske tap - Menneskelige tap - Aktive innbyggere - Sterke lokalsamfunn	- Beredskap - God planlegging - Endre hvor vi bor	

Hvilke konkrete handlinger kan startes?

- Strengere regler for MER lokal verdiskaping
 - o Anta at sirkulærøkonomi er standard
- Resirkuler alt avfall og utslipp
- Bare bærekraftig produksjon gjennom verdikjeden
- "Hva er et godt liv?" - endre forestillingene om hva et godt liv innebærer

Scenario 4: «Diversitet og bærekraft»

Oppsummering

I det fjerde scenarioet er Nordland villig til å ofre best mulig økonomisk vekst av hensyn til bærekraft, biologisk mangfold og livskvalitet. Nordland blir et fyrstårn for verden på disse punktene. Tilnærmingen til miljøvern står er enda sterkere i det fjerde scenarioet enn scenario 3. Gjenvinning, sirkulær økonomi, avfallshåndtering og restaurering av naturen blir vektlagt.

Scenario 4 skiller seg ut fra de andre scenariene ved at kystsamfunn—selv de minste—forblir levende og unngår befolkningsnedgang og hjerneflukt. Dette oppnås ikke bare i kraft av at lokalmiljøene er attraktive miljømessig, men også gjennom vellykket utnyttelse av digital teknologi og marine ressurser-- alt for å skape interessante arbeidsplasser og koble kystsamfunnene til verden. Når det gjelder økonomiske koblinger til den globale økonomien, har Scenario 4 en midtposisjon mellom Scenario 2 og Scenario 3: ikke like utadvendt som førstnevnte, ei eller så isolert som det siste. Innovasjon innen blå og grønne sektorer er viktige drivere for regional økonomi. Eierskapet til økonomien er stort sett lokalt.

Risiko i det fjerde scenarioet kommer i form av eksterne trusler mot miljøet og muligheten for at internasjonale aktører kan forstyrre den lokale forankringen av økonomien, med uforutsigbare konsekvenser for langsiktig bærekraft.

Valgte framtidsformer

1. Aktive innbyggere	Stor politisk interesse blant innbyggerne
2. Befolkningsutvikling	Voksende kystsamfunn
3. Verdensarv og områdefredning	Bruk og beskyttelse
4. Høyt utdannede mennesker	Interessante jobber
5. Nye arter	Polykultur
6. Etablerte og nye produksjonsmetoder	Grønn vekst / IMTAS
7. Teknologi	Nordlandskysten er en skattekiste
8. Forretningsmodeller og fiskeripolitikk	Nye arter
9. Markedsadgang, globale verdikjeder og logistikk	Geopolitisk forhold som i dag, stabil markedsadgang
10. Turisme	Som det er
11. Diversitet i natur og samfunn	Sirkulær økonomi
12. Forurensing og ødeleggelse av natur	Tilbake til naturen
13. Vindkraft	Innovasjon, ingen områdekonflikter
14. Andre reguleringer	Slik det er i dag
15. Reguleringer for å beskytte økosystem	Flere forskrifter

Mediaoverskrifter i 2045

- *“Enda en distriktsskole gjenåpnes”*
- *“Nordland har blitt et internasjonalt senter for blå, bærekraftig utvikling”*
- *“Tidevannskraftturbiner erstatter vindkraft”*

Historien og drivere

- Digitalisering har ført til styrking av distriktene → lokal forankring og spennende arbeidsplasser
- Flere barn, digitale løsninger og mer aktiv kystlinje
- Vi har levende kystsamfunn, funnet balanse mellom bruk og beskyttelse av naturen, mange attraktive jobber basert på innovasjon, nye arter og fiske etter nye arter; sirkulær økonomi og IMTAS → Nordland har blitt et senter for denne typen teknologi
- Endringer i lover legger føringer for
 - Søkelys på lokale behov i alle virksomheter inkl. turisme, fiskeoppdrett og fiskeri
 - Lokalt eierskap
 - Naturbaserte næringer som fiskeoppdrett, kraftproduksjon osv.

Muligheter

- Opplevelsesbasert turisme
- Infrastruktur
- Åpning av Nordøstpassasjen
- Støtte for tidligfase entreprenørskap
 - Innovasjon
 - Spesialisering
- Beredskap
- Nye markeder

Hvordan kan disse mulighetene bli utnyttet? Hvilke handlinger vil være mulige?

- Nye bransjer
- Tverrfaglighet
- Urbanisering / friluftsliv
- Transport

Trusler

- Internasjonale forhold faller sammen
- Nye konflikter
- Mer forurensning
- Trusler mot økosystemet
- Internasjonale aktører som presser ut lokale aktører og de som bor i lokalsamfunnet

Ideer for å omforme trusler til muligheter

- Beredskap for økosystemet
- Regulering av Airbnb
- Styrke Norges innflytelse
- Miljø, helse og sikkerhet

Uforutsette hendelser

No.	Uforutsette hendelser	Påvirkning på scenarioet	Forebyggende tiltak	Motvirkende tiltak (reaktive)
1	Russland invaderer	- Blir russisk - Korrupsjon	- Styrke forsvaret - Bruk diplomati - Relasjonsbygging	
2	Naturkatastrofe	- Endre forutsetninger → vekstforhold for oppdrett og lignende	- Forbedre skalerbarhet	
3	Pandemier	- Eksportmarkeder kollapser	- Selvforsynt med mat og medisiner	- Smittesporing - Bioprospektering
4	Radioaktiv forurensning	- Ressurser ødelagt		
5	Gigantisk tsunami	- Ødeleggelse	- Varslingssystemer	

Hvilke konkrete handlinger kan startes?

- Etablere beredskapssenter for 1) utslipp; 2) forsvar; og 3) katastrofestyring
- Selvforsyning når det gjelder 1) mat; 2) medisiner; 3) energi; og 4) teknologi
- Internasjonal dialog og diplomati
- Styrke utdanning og forskning i regionen → etablere kunnskapssenter for bærekraftig blå utvikling
- Turisme forvaltning: 1) turistskatt / regulering; 2) infrastruktur (avfall, toaletter, parkering, transport); og 3) utvikling og bærekraftige opplevelser